Хиперкалциемии / Хипокалциемии

Проф. д-р Михаил Боянов, дмн

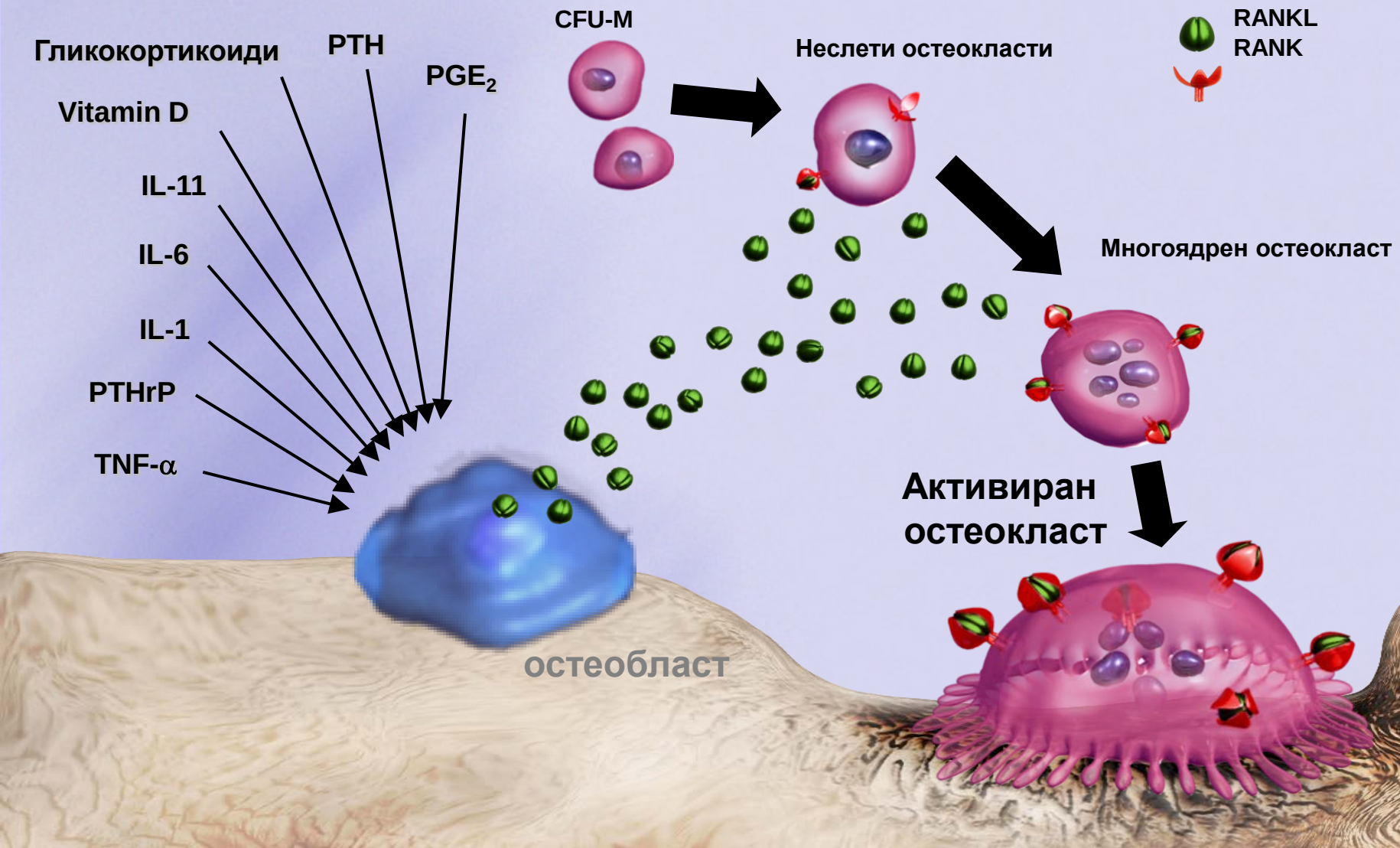
Клиника по ендокринология и болести на обмяната, УМБАЛ “Александровска” – София

Катедра по вътрешни болести, Медицински университет София

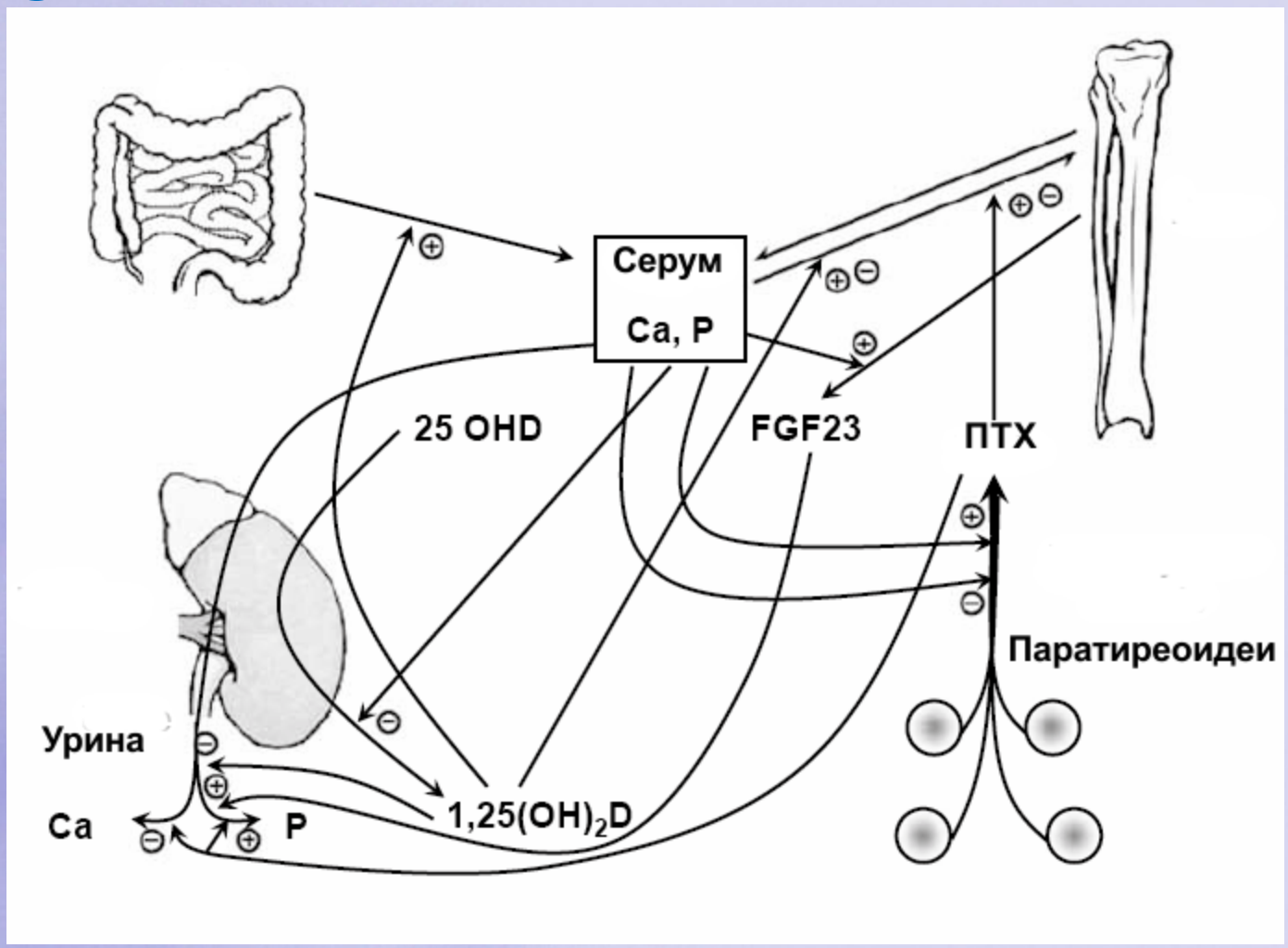
Патофизиология

- *Чревната резорбция на калция рядко може* да доведе до хиперкалциемия: пасивната резорбция е слаба, а активната (с помощта на мембранните каналчета, наречени Transient Receptor Potential Vanilloid 6, TRPV 6, вътреклетъчния белтък Calbindin-D9, и калциевите АТФ-ази, PMCA1b) е под контрола на витамин D.
- *Най-честата причина за хиперкалциемия е ексцесивната костна резорбция:* **първичен** ***I*** **третичен хиперпаратиреоидизъм или малигнена хиперкалциемия**

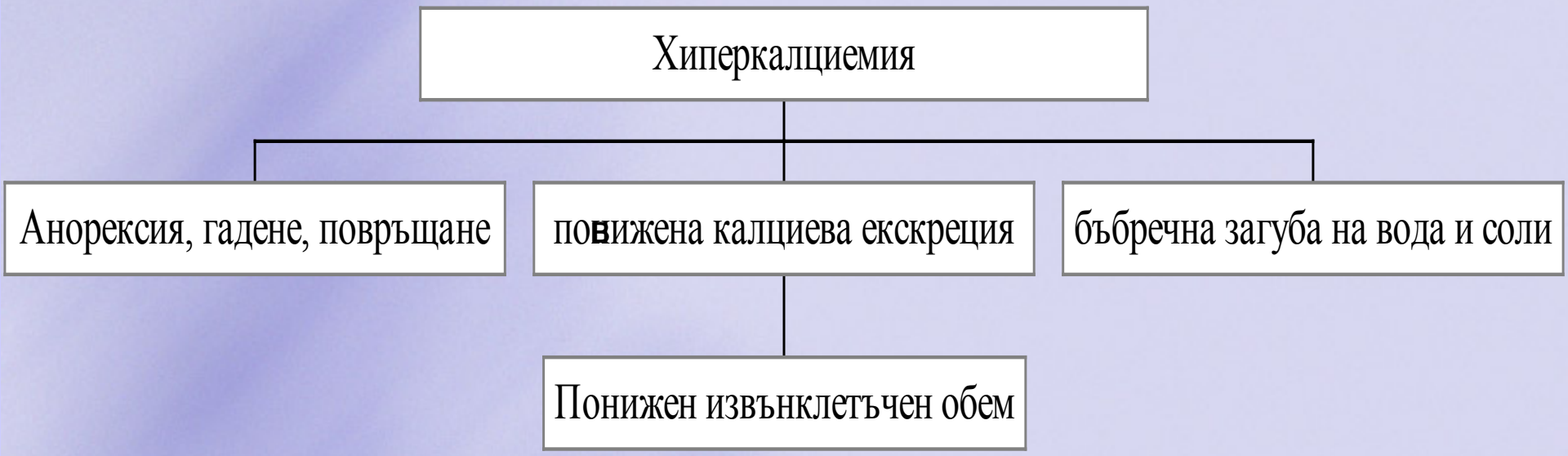
Остеобластът – диригент на костната обмяна

Регулация на Ca-P обмяна

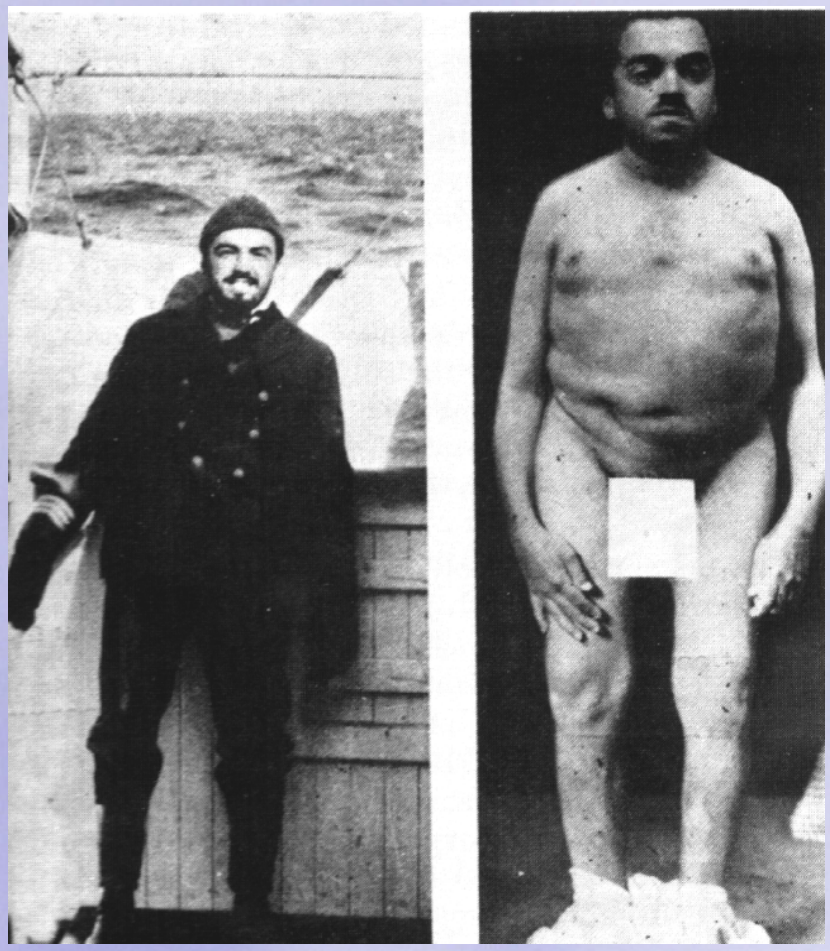
Патофизиологични последици при хиперкалциемия

Клинична картина на тежката хиперкалциемия

Бъбречни	Стомашно-чревни	ЦНС	Сърдечно-съдови
Полиурия	Безапетитие	Объркване	Хипертония
Полидипсия с жажда	Гадене	Когнитивен дефицит	Брадикардия
Дехидратация	Повръщане	Депресия	ЕКГ-промени (QT)
Нефрокалциноза	Запек	Атаксия	Ортостаза
Нефролитиаза (рядко!)	Панкреатит (рядко)	Летаргия, мускулна слабост	
Бъбречна недостатъчност		Психози	
		Кома	

Еволюция на ПХПТ при американския капитан Мартел, описана от Олбрайт

- Болест на костите, камъните и стенанията (“bones, stones and moans”)

Lancet. 2018, 13;391(10116):168-178.

Епидемиология на ПХПТ

- UK+USA+Швеция:
- **Болестност – 1/1000 (♂) и 2-3/1000 (♀)**
- **Заболеваемост – 3/10 000**
- 2 пика на заболеваемост в регистъра на Mayo Clinic (Rochester) от 1965: **1974 и 1998** год.
- ***Асимптомен ПХПТ*** (aPHPT) – днес ¾ от всички
- ***Нормокалциемичен ПХПТ*** (nPHPT) – до ¼

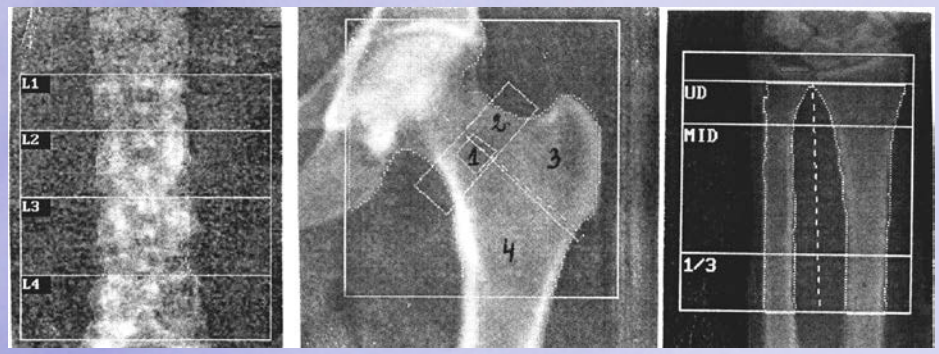
Brandi ML (ed): Parathyroid Disorders. Focusing on Unmet Needs. Front Horm Res. Basel, Karger, 2019, vol 51, pp 13–22

Костите

- Дензитометричен подпис на ПХПТ (DXA): Т-скор намалява на обратно (не винаги!)

> >

- hr-pQCT и TBS – засяга се и трабекуларната кост
- Фактурен риск – вероятно повишен (нарушения и в колагеновия скелет)

J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

Костите

- Дензитометрични данни на 116 пациенти с aPHPT

	Lumbar DXA	Forearm DXA	Hip DXA
T score (mean ± SD)	−2.65 ± 3.25	−2.6 ± 4.08	−2.9 ± 2.87
Patients with OP at this site (n, %)	52 (45%)	47 (41%)	34 (29%)
Patients with OP only at this site	16 (13.8%)	13 (11.2%)	6 (5.2%)

- Измерването на предмишницата би открило **допълнителни 11.2 %** от пациентите с aPHPT

J Clin Endocrinol Metab 101: 2728–2732, 2016

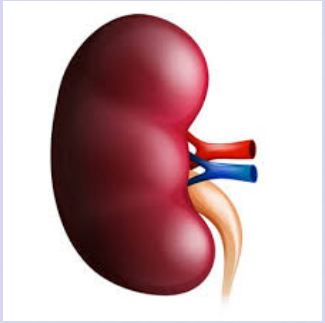
Костите

- **Костни маркери** (PINP, b-CTX) – повишени в 50 %; роля – неясна
- **FRAX** – вероятно не е точен. За BG пък въобще липсва формула!
- **Вертебрален фрактурен риск** – вероятно повишен; да се прилагат латерални рентгенограми, Vertebral Fracture Assessment (VFA) или Trabecular Bone Score (TBS)
- **Невертебрален фрактурен риск** – вероятно повишен, особено на предмишницата

J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

Бъбреците

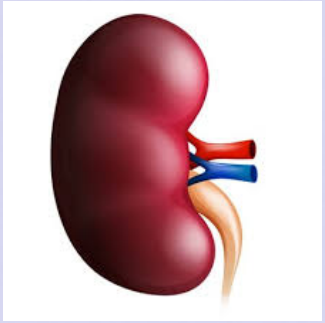

- Реабсорбцията на Ca зависи от PTH-R1, калций-чувствителния рецептор, филтрирания натрий и тубулните калциеви транспортери.
- Хиперкалциурия – в до 30 % (> 250 mg за ♀ и > 300 mg за ♂ за 24 часа); твърде много филтриран Ca
- PTH потиска тубулния натриево-фосфатен транспортер (P-урията ↑)
- Нефрокалкулоза, нефрокалциноза или ХБН – до 20 %

Brandi ML (ed): Parathyroid Disorders. Focusing on Unmet Needs. Front Horm Res. Basel, Karger, 2019, vol 51, pp 13–22

J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

Бъбреците

- 15-20 % от ПХПТ – нефролитиаза
- 3 % от нефролитиазата – ПХПТ
- Калциурията не корелира добре с литиазата.
- Други фактори: ниско pH на урината, оксалатите, мъжки пол, висок ИТМ
- Препоръчват се УЗИ, обзорна рентгенография на корема, евентуално КТ

J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

Некласически черти - СС

- Проучване PEARS - ↑ **СС-смъртност**, корелираща и с нивото на ПТХ
- При хиперкалциемия - ↓ **коронарен резерв**, също корелиращ с ПТХ
- ↑ твърдост на съдова стена, ↑ **Intima-media thickness**
- Леко ↑ холестерол и HDL, леко ↓ АН
- Изводи: ***Не се налага специална оценка. Каротидите вероятно са по-рани от коронариите***.

J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

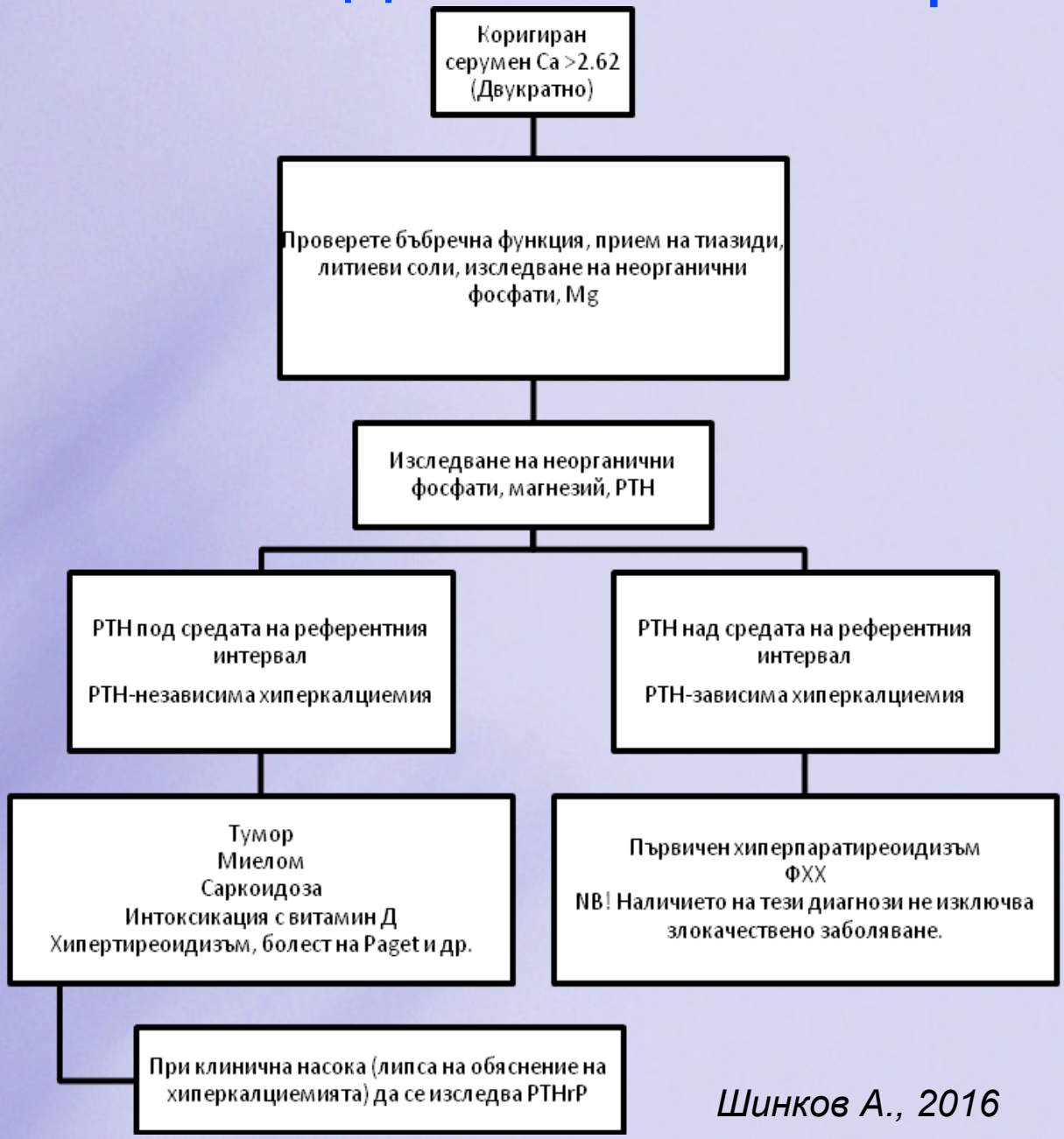
Некласически черти – нервно-психични

- **Неспецифични** оплаквания: умора, слабост, тревожност, потиснатост, влошена памет (изглежда се подобряват след операция)
- ↑ честота на **депресия** – отделни проучвания
- ↓ **когниция** – речева памет и неречево абстрактно мислене – отделни проучвания
- **Заключение:** ***Не се налага специална оценка. Данните са недостатъчни засега*****.**

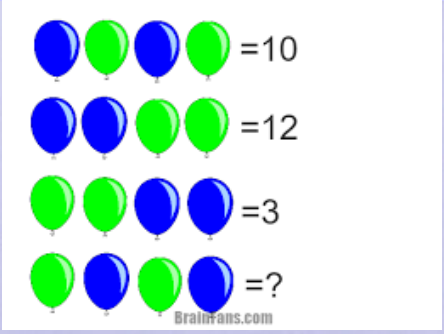
J Clin Endocrinol Metab 99: 3580–3594, 2014

Алгоритъм за диагноза: хиперкалциемия

Шинков А., 2016

Какво да измерим ?

- 1-ва стъпка: серумни Ca, P, креатинин (eGFR), АФ, PTH, 25(OH)D.
- ***Йонизиран Ca*** *– по-добър от албумин коригиран Ca*
- Общ серумен калций да се мери с ***методиката AAS***!

- 2-ра стъпка: 24-ч. калциурия, фосфатурия, креатининурия (или поне uCa/Cr от еднократна порция), Mg^{2+}, ТСХ (?)

J.-C.Souberbielle et al. Annales d'Endocrinologie 76(2015)134–141.

Лабораторни проблеми

- Преданалитични (псевдохиперкалциемия): дехидратация, веностаза (>1 min. = лактати, ацидоза) – общ Ca ↑ с 0.12-0.25 mmol/L; iCa – 2-3 %
- Високите липиди „маскират“ хиперкалциемията
- Хиперглобулинемия (моноклонална) - ↑общ, но не йонизиран Ca
- Физическа активност, хипервентилация

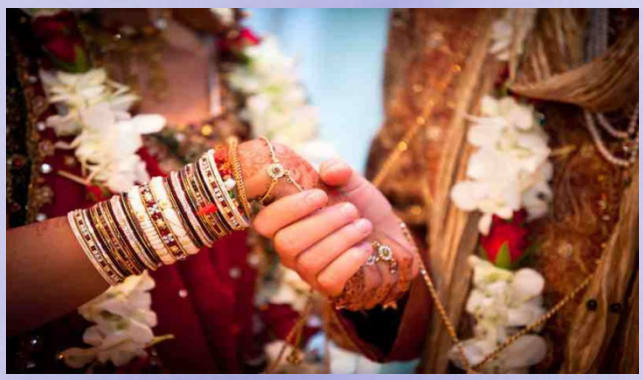
Особености в лабораторията

- Степени на хиперкалциемия:
- Лека - <3.0 mmol/l (12 mg/dL)
- Умерена – 3.0-3.5 mmol/L
- Тежка - >3.5 (4.0) mmol/L

- ↑ бикарбонати – млечно-алкален синдром
- ↑ $1,25(OH)_2D_3$ – саркоидоза или грануломатозни / лимфомни болести

Първи насоки към диагнозата

Серумни Ca и P – щастливи заедно

- Витамин D е виновен

Серумни Ca и P – разнопосочни (разведени)

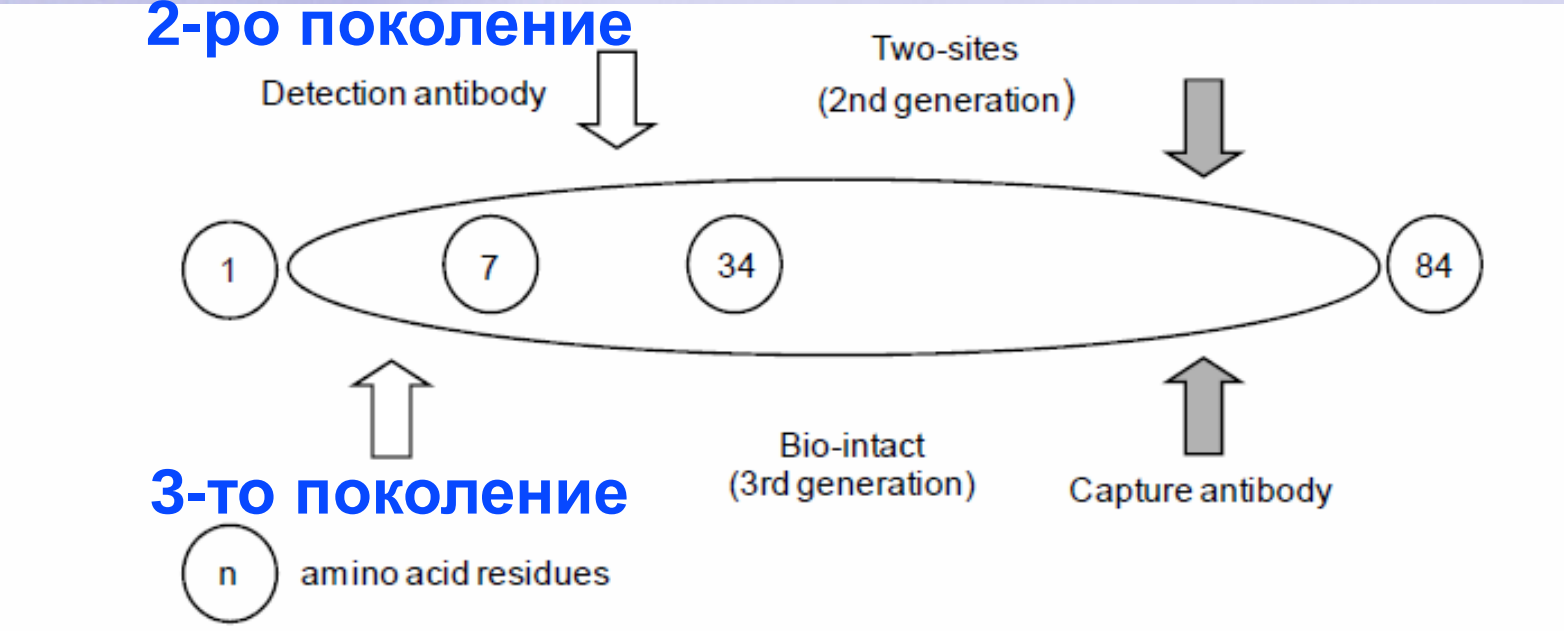

- Търси проблем с PTH
- **Съотношение Ca/P > 2.7 –** 75 % шанс за ПХПТ

JBMR Plus, Vol. 2, No. 2, March 2018, pp 109–117

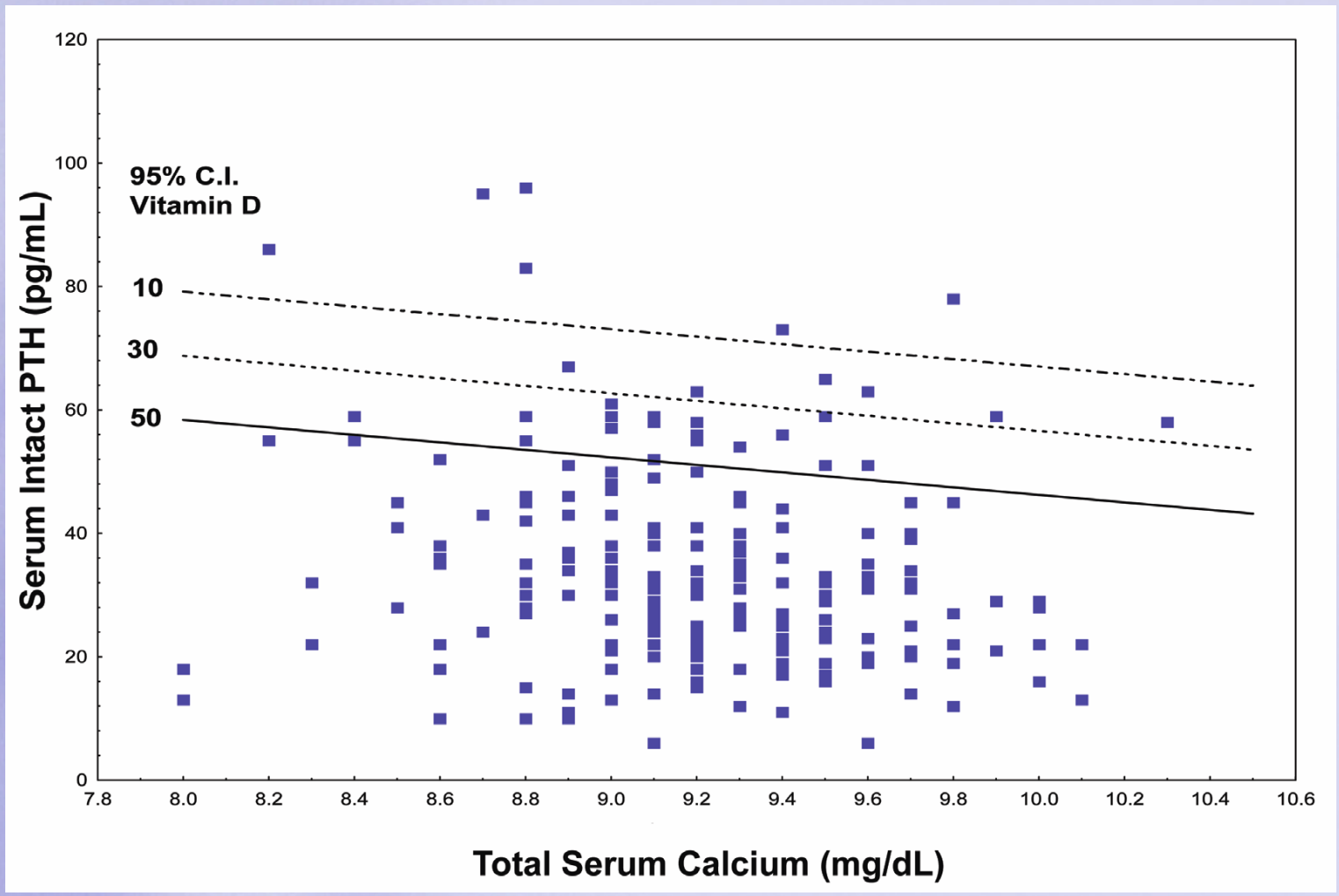
2-ра и 3-а генерация китове за PTH

(Elecsys Cobas на Roche е 2-ра генерация)

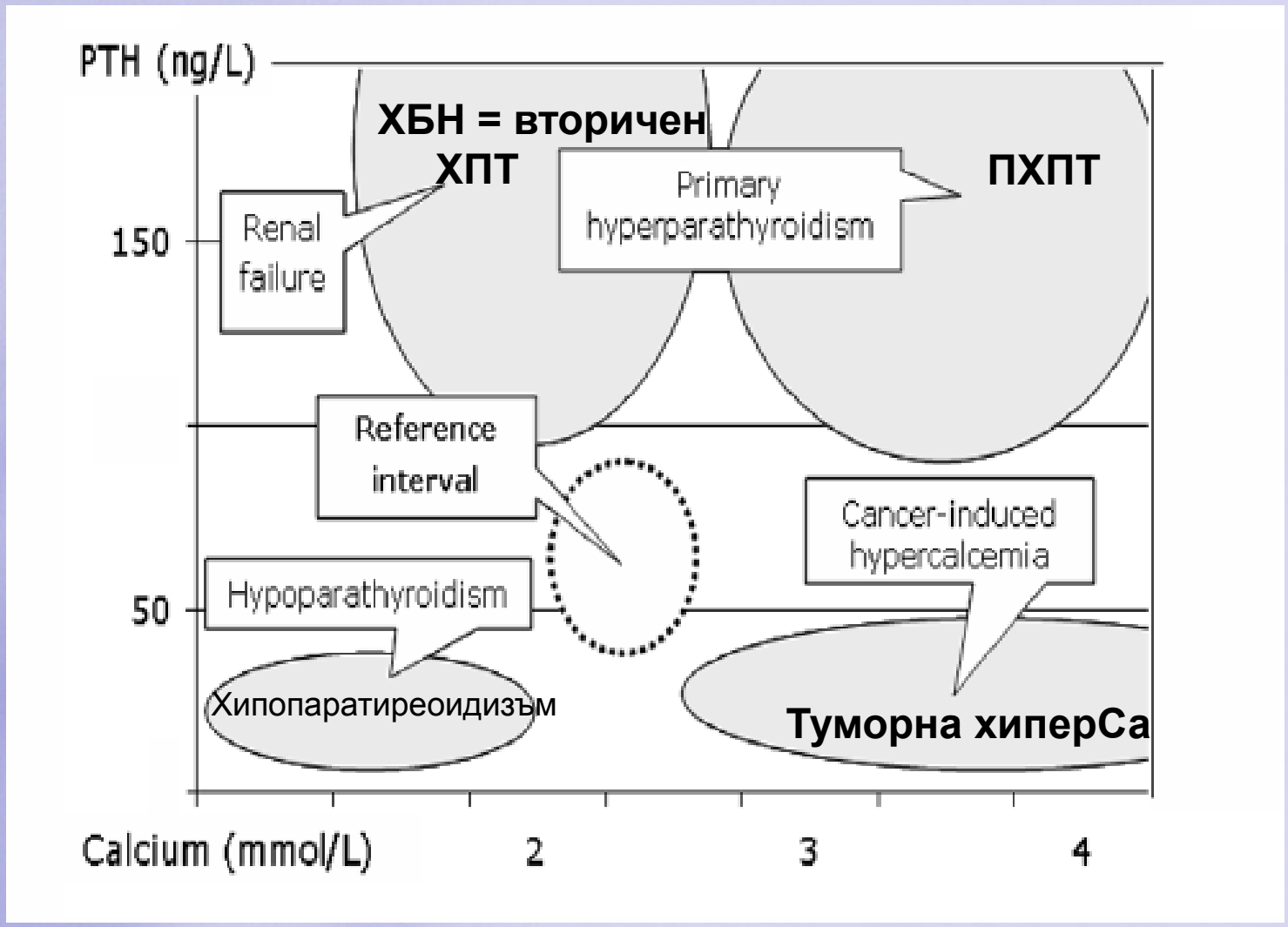
Номограми за съотношение Ca / ПТХ

Дефицитът на витамин D измества съотношението към високо ПТХ

Endocr Pract. 2012;18:124-131

Серумен калций и ПТХ - DD

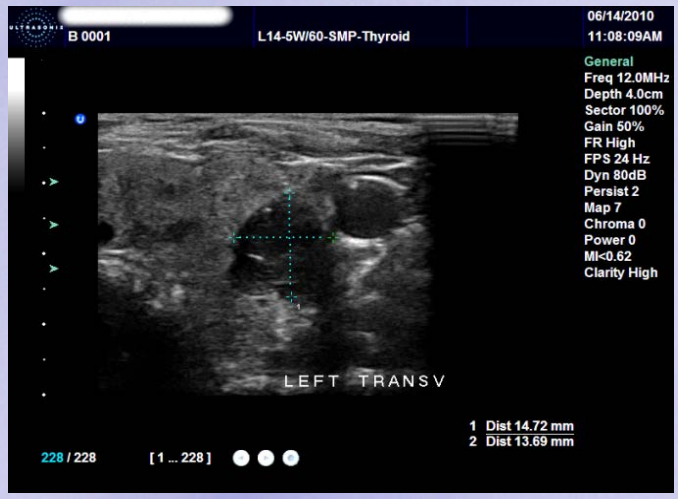

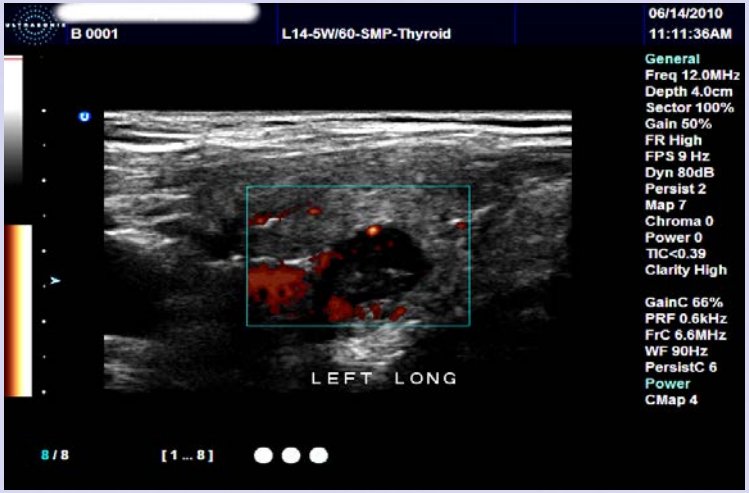
Тест с калциево обременяване за оценка автономността на ПТХ

- **Методика**:
- i.v. 2 mg/kg тегло йонизиран калций (15 mg/kg калциев глюконат) за 3 часа и и измерване на Ca^{2+} и PTH – на 4-ия час.
- **Интерпретация**: йонизиран калций да е > 1.35 – 1.40 mmol/l); PTH да спадне под медианата на нормата (с > 35 %, 50 % ?)
- И все пак – ПТХ може да спадне (но недостатъчно) и при ПХПТ!

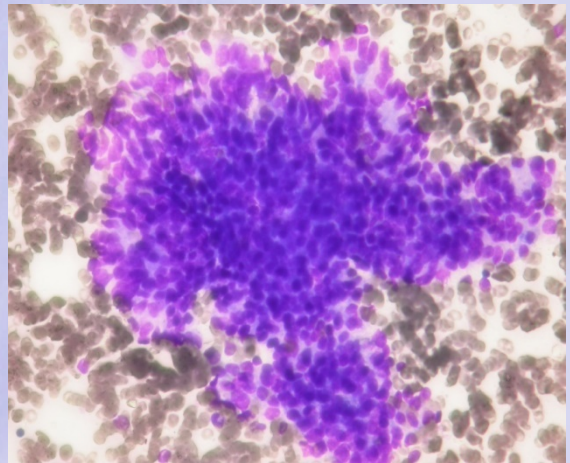
J.-C.Souberbielle et al. Annales d'Endocrinologie 76(2015)134–141.

УЗИ

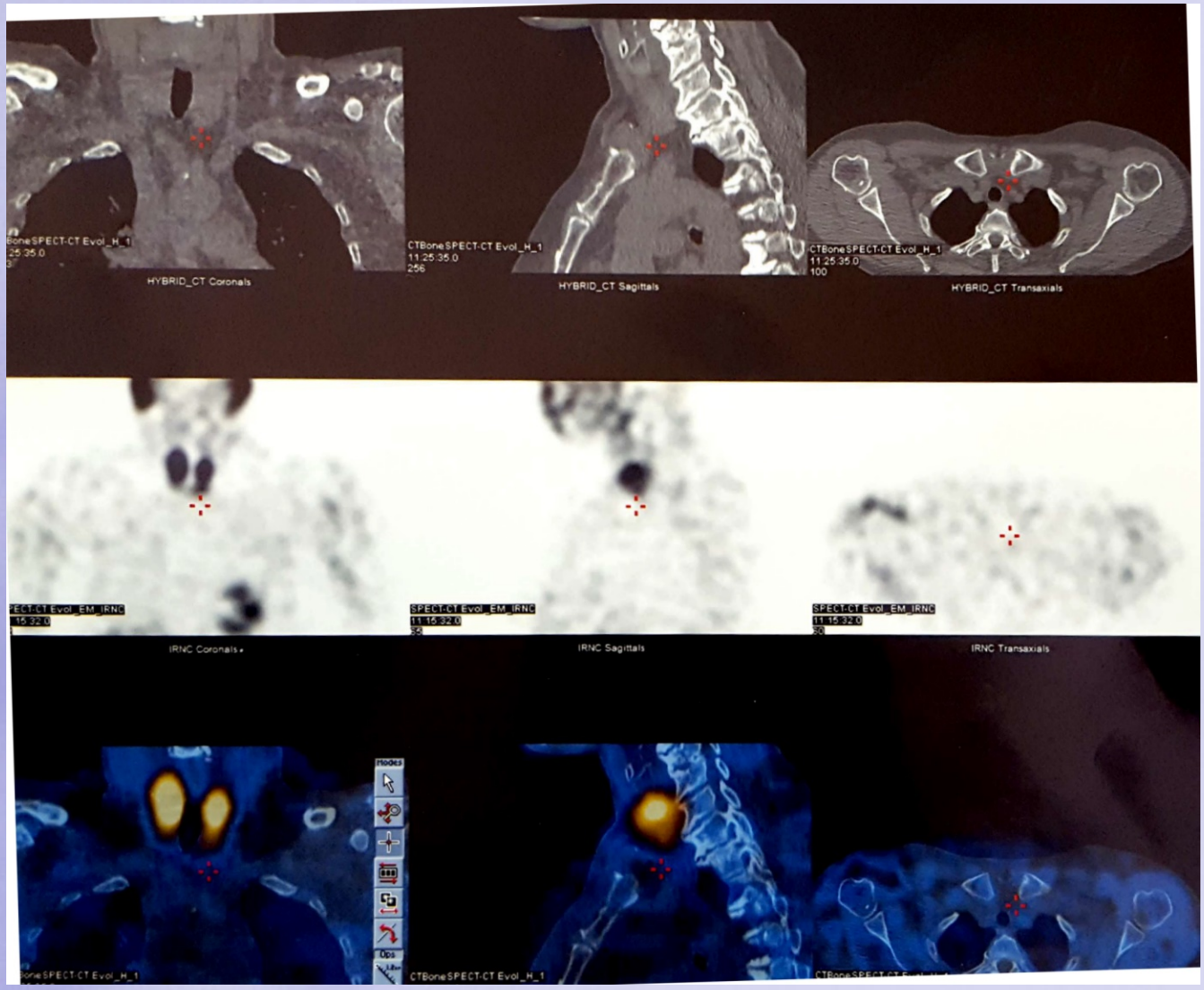

B 0001
L14-5W/60-SMP-Thyroid
06/14/2010
11:08:09AM
General
Freq 12.0MHz
Depth 4.0cm
Sector 100%
Gain 50%
FR High
FPS 24 Hz
Dyn 80dB
Persist 2
Map 7
Chroma 0
Power 0
MI<0.62
Clarity High
LEFT TRANSV
1 Dist 14.72 mm
2 Dist 13.69 mm
228 / 228
[1 ... 228]

B 0001
L14-5W/60-SMP-Thyroid
06/14/2010
11:11:36AM
General
Freq 12.0MHz
Depth 4.0cm
Sector 100%
Gain 50%
FR High
FPS 9 Hz
Dyn 80dB
Persist 2
Map 7
Chroma 0
Power 0
TIC<0.39
Clarity High
GainC 66%
PRF 0.6kHz
FrC 6.6MHz
WF 90Hz
PersistC 6
Power
CMap 4
LEFT LONG
8 / 8
[1 ... 8]

ТАБ

SPECT-CT

HYBRID_CT Coronals
HYBRID_CT Sagittals
HYBRID_CT Transaxials
IRNC Coronals
IRNC Sagittals
IRNC Transaxials

Хирургично лечение - показания

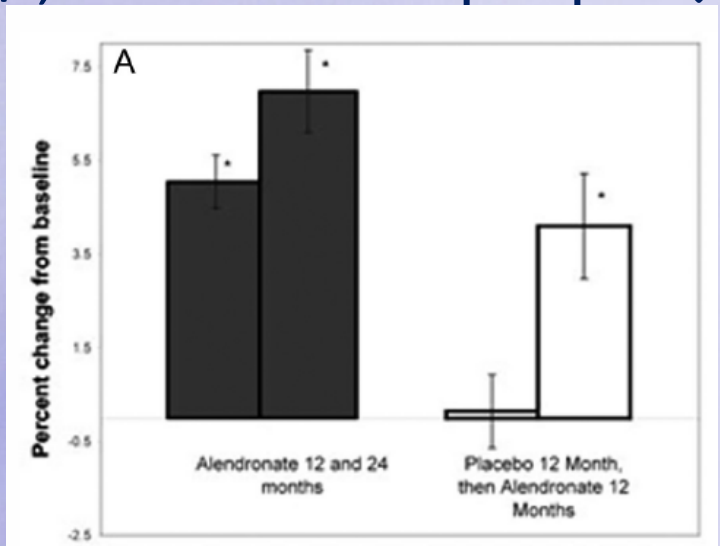
Вид показание	
Възраст	< 50 год.
sCa	1.0 mg/dl (=0.25 mmol/l) >горна граница
Скелетни	DXA T-score < -2.5 на прешлени, бедро или предмишница
	Прешленни фрактури (рентгенограми, КТ, МРТ или VFA)
Бъбречни	Креатининов клирънс < 60 ml/min.
	24-часова калциурия > 400 mg/ден (> 10 mmol/ден) и повишен риск за образуване на камъни (биохимичен риск)
	Нефрокалкулоза или нефрокалциноза (рентгенограми, КТ, УЗИ)

J Clin Endocrinol Metab, 2014, 99(10):3561–3569

Медикаментозно лечение – бифосфонати (алендронат – проучен най-добре)

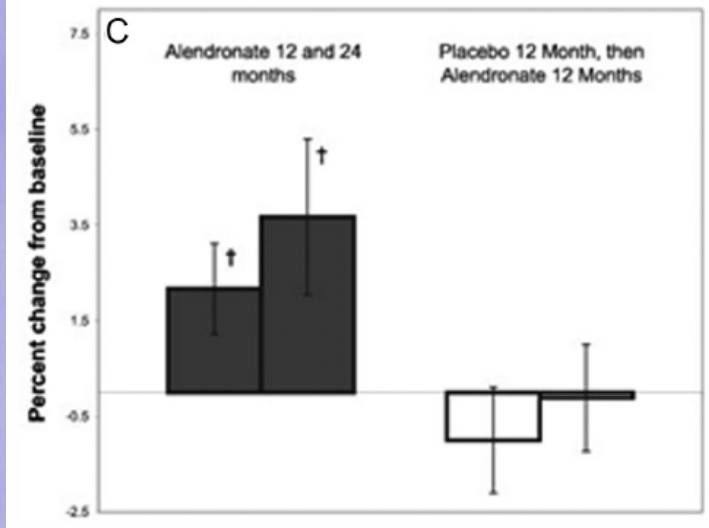

- КМП ↑, костните маркери ↓, sCa и PTH – без промяна
-

КМП
L1-L4

Няма данни за антифрактурна ефективност

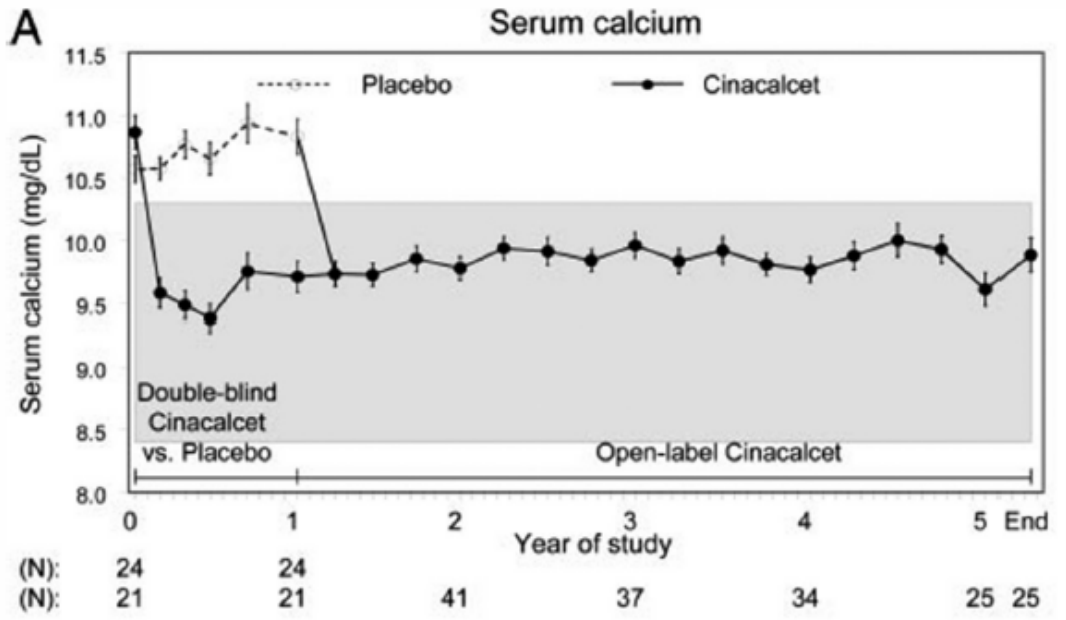

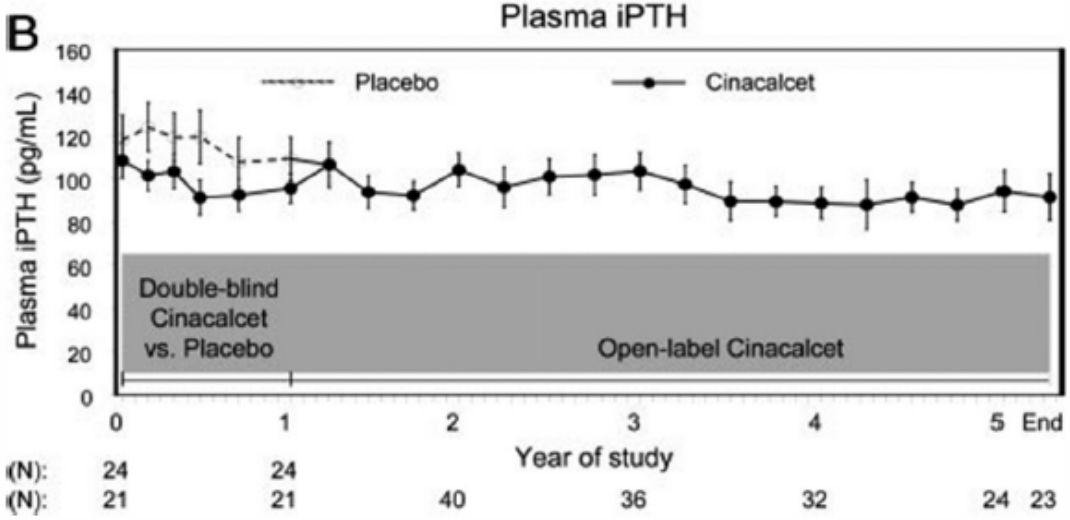

КМП
Бедрена шийка

J Clin Endocrinol Metab, 2014, 99(10):3607–3618.

Медикаментозно лечение – калцимиметици

- **sCa се нормализира** в до ¾ от пациентите
- **PTH спада** с до 10-30 %
- **КМП** не се променя
- **СД** (артралгия, миалгия, диария, гадене, хипокалциемия

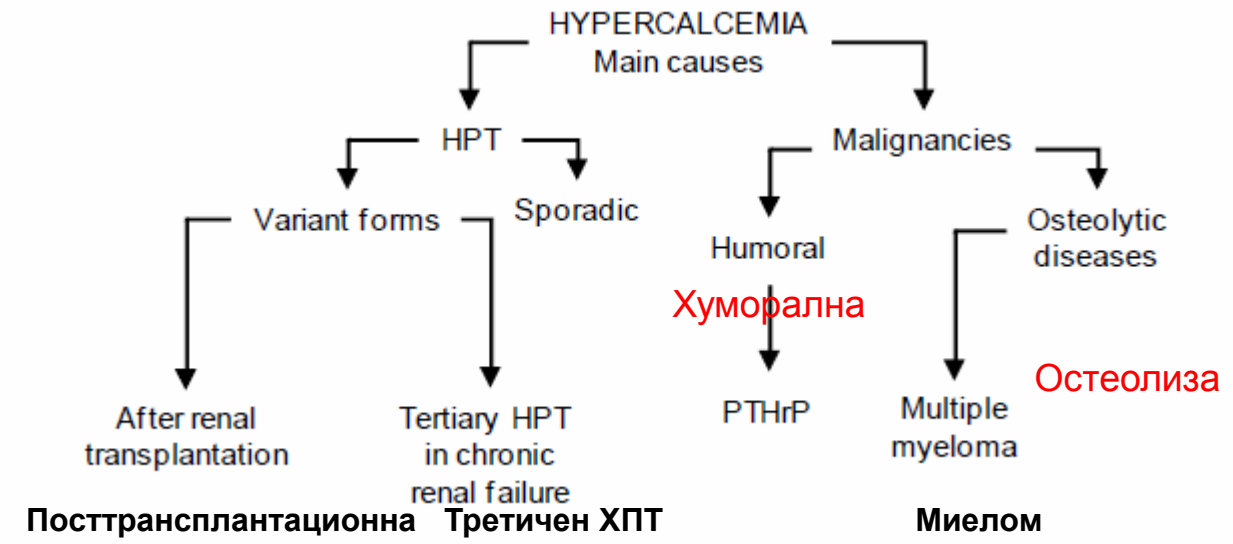
J Clin Endo. Metab, 2014, 99(10):3607–3618.

За какво да мислим, ако не е ПХПТ

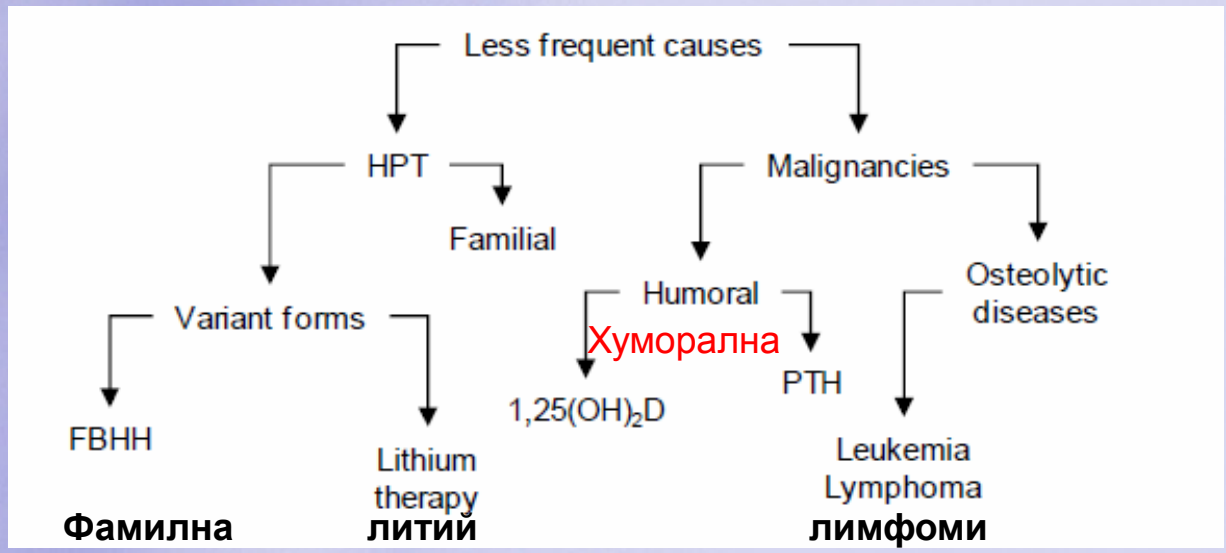
- Малигнена хиперкалциемия в 80% (метастази, мултиплен миелом, лимфом)
- Лекарства: тиазиди (в до 10%), литий (също)
- Грануломатозни болести (саркоидоза, лимфом)
- Тежка тиреотоксикоза
- Имобилизация
- Остра бъбречна / надбъбречна недостатъчност
- Отравяне (предозиране) с витамин D
- Млечно-алкален синдром
- Доброкачествена фамилна хиперкалциемия
- Лечение с Teriparatide
- Феохромоцитом (MEN 2A) – секретира PTHrP

Стъпки в диференц. диагноза

Чести причини

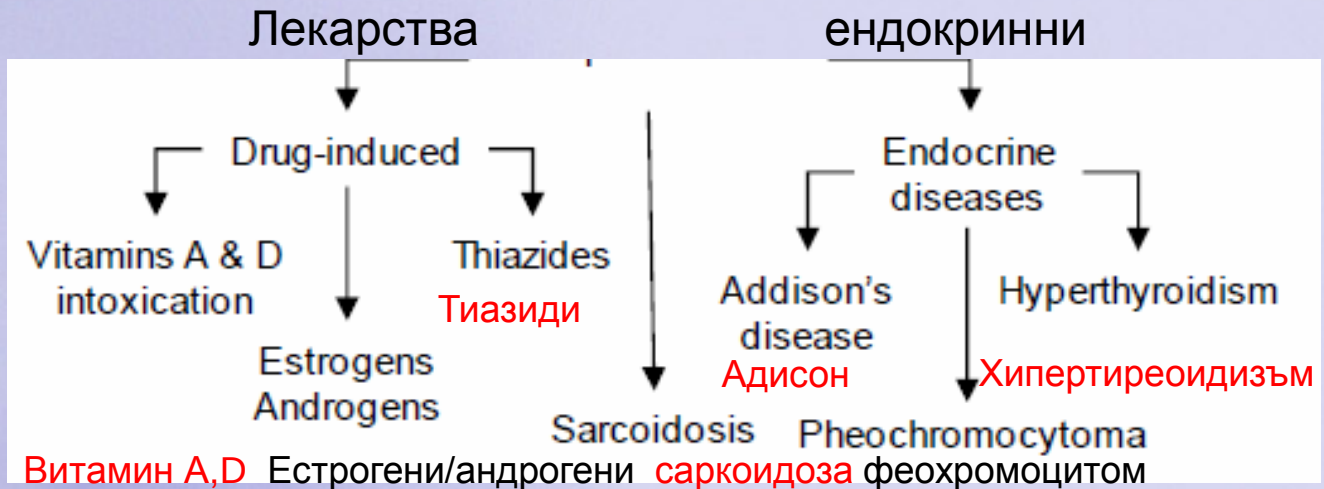

По-редки причини

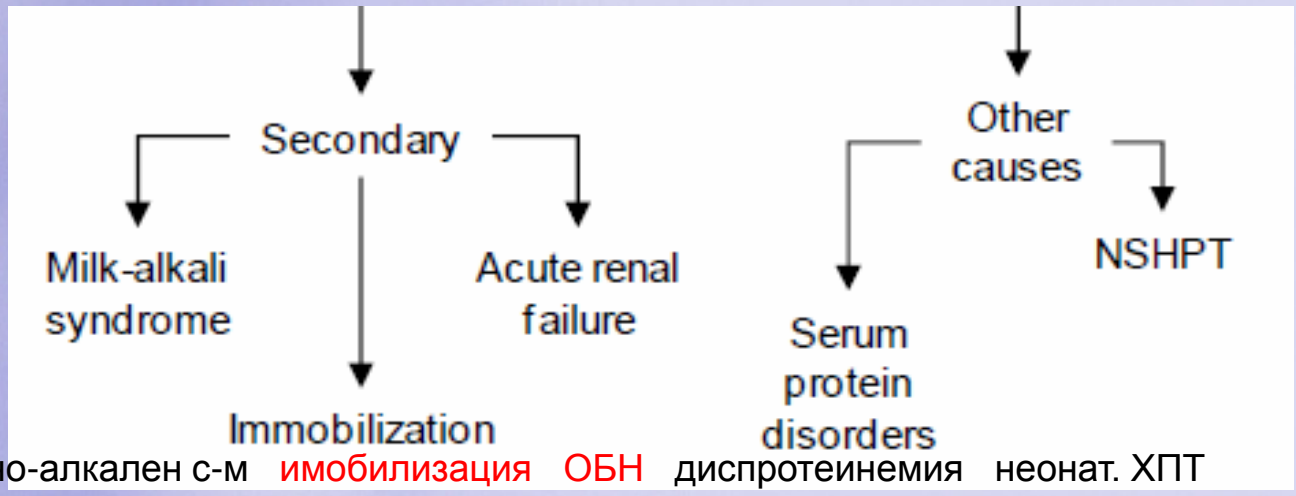
Стъпки в диференц. диагноза

Редки причини

Витамин A,D Естрогени/андрогени саркоидоза феохромоцитом

Изключително редки причини

Млечно-алкален с-м имобилизация ОБН диспротеинемия неонат. ХПТ

DD: ПХПТ / малигнена хиперкалциемия

Параметър	ПХПТ	Малигнена хиперCa
Общ sCa, mmol/L	< 3.13	> 3.13
iPTH	Високо нормален или ↑	↓
Cl, mmol/l	> 103	<103
P, mmol/l	нормален или ↓	всякакъв
Отношение Cl/PO4	> 102	< 102
Калциурия	↑	↑↑

Toffaletti JG. Blood Gases and Electrolytes. 2nd Ed. Washington, DC: AACC Press 2009.

Тумори, причиняващи малигнена хиперкалциемия

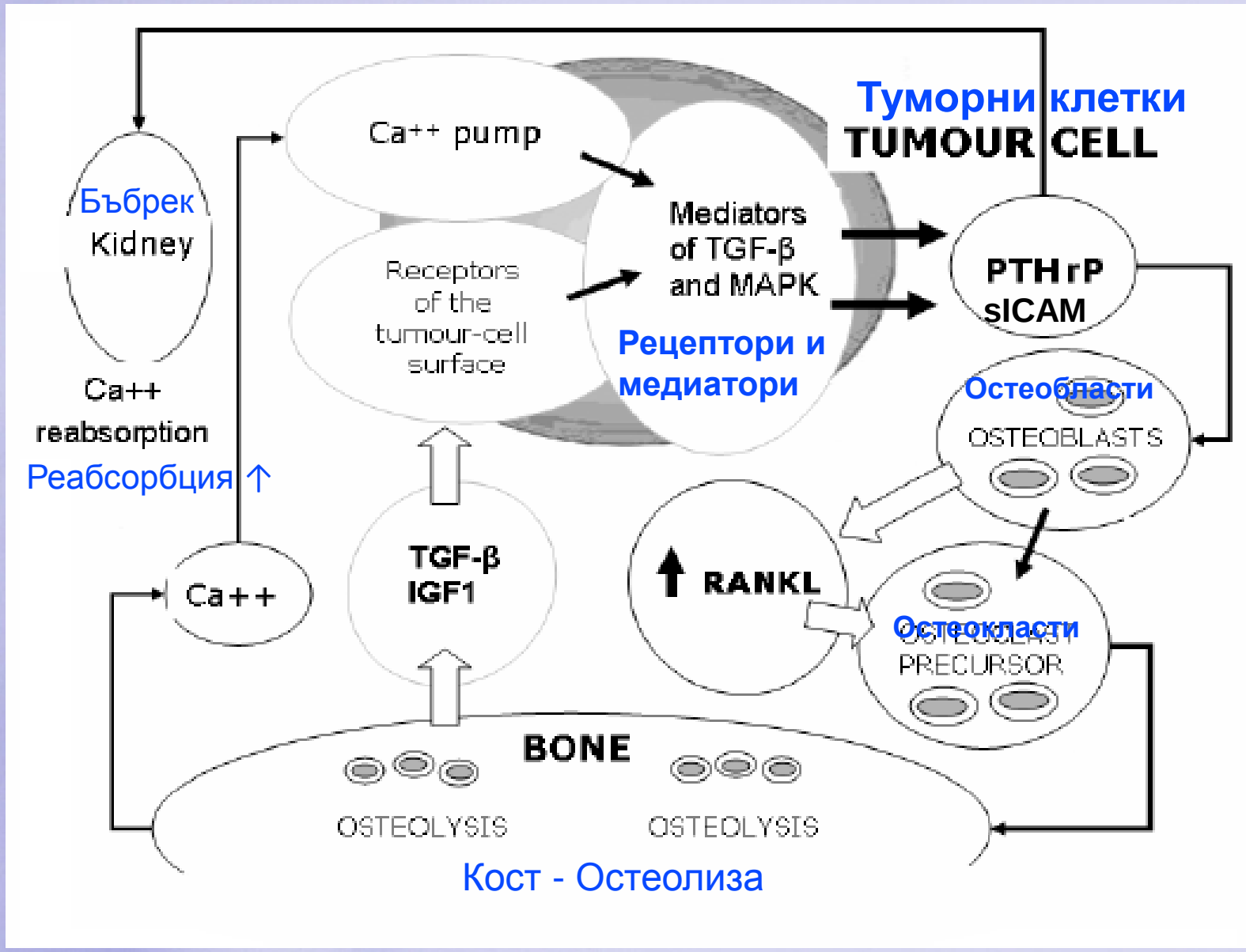
Често има ↑ Ca (10-30%)	Рядко има ↑ Ca (< 10%)	Много рядко има ↑ Ca (< 1%)
Мултиплен миелом	Гастро-езофагеален Ca	Остеосарком
Белодробен Ca	Колоректален Ca	Мекотъканен сарком
Карцином на гърдата	Простатен Ca	Меланом
Бъбречен карцином	Лимфом	
Паратиреоиден Ca		
Т-клет. левкемия (възрастни)		

Патогенеза на хиперкалциемията

Тип	Честота	Костни метастази	Фактор	Обичаен тумор
Локална остеолиза	20%	Да	Цитокини, PTHrp	Са на гърда Мултиплен миелом, белодробен Са
Хуморална хиперкалциемия	80%	+ / -	PTHrp	Сквамозен Са, яйчник, гърда, ендометриум, HTLV-лимфом
Ектопична секреция на ПТХ	< 1%	+ / -	ПТХ	разни
Секреция на 1,25(OH)2D3	< 1%	+ / -	1,25(OH)2 D3	Лимфома, грануломатози, солидни Ту

PTHrp ↑ в до 80 % от малигнената туморна хиперкалциемия

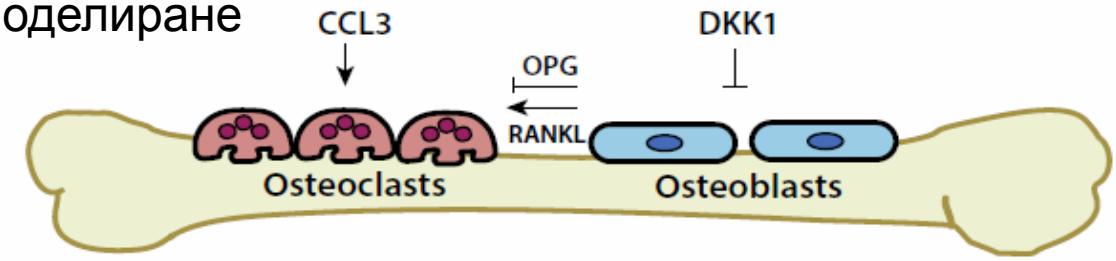
Лоши другарчета

Миеломна костна болест

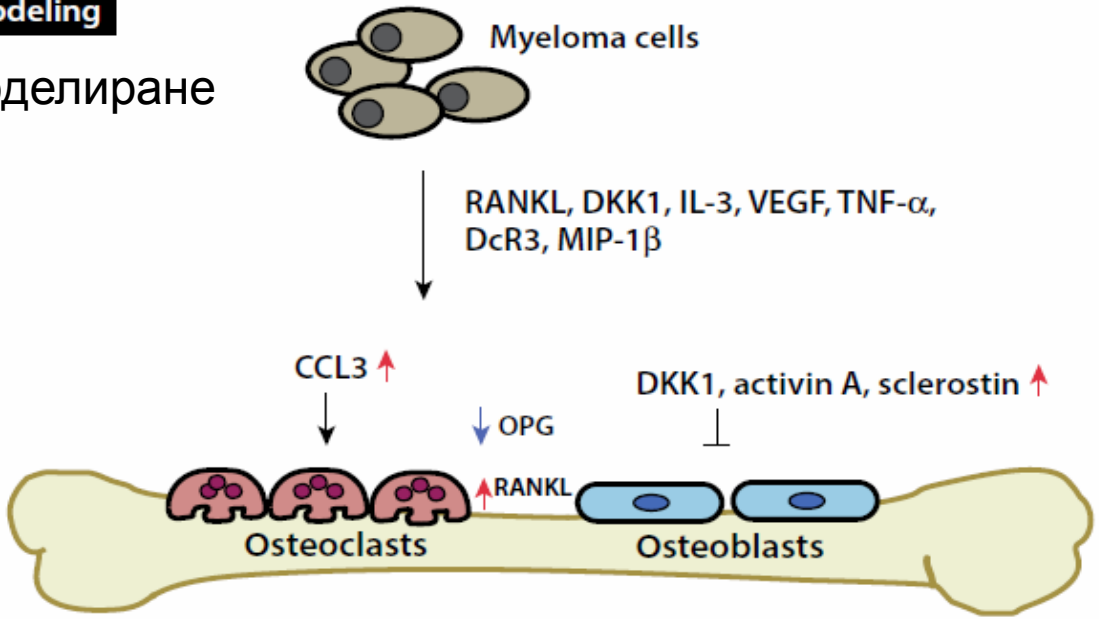
A. Normal Bone Remodeling

Нормално ремоделиране

B. Myeloma Bone Remodeling

Миеломно ремоделиране

O'Donnell EK et al. Clinical Advances in Hematology & Oncology Volume 15, Issue 4 April 2017

Подходи за лечение на малигнена хиперкалциемия

- Памидронат i.v. 2-4 ч. – нормокалциемия при до 80%
- Zoledronate 4 mg инфузия (по-мощен)
- Ibandronate 3 mg i.v. – ефект след 2-4 дни
- Нормокалциемия – до 3 седмици
- Нова доза – след 7-10 дни при липса на ефект
- Denosumab 60 mg s.c. – трупат се данни
- Резерва (при ХБН!) – calcitonin 100 E на 6-8 ч. +/- преднизон 30-40 mg

DD: ПХПТ / доброкачествена фамилна хиперкалциемия (FBHH/NSPHT)

Параметър	Спорадичен ПХПТ	Фамилен ПХПТ	FBHH/NSPHT
Възраст при диагнозата	63 (31-93)	26 (12-74)	4 (0.1 – 26)
Общ серумен Ca, mmol/L	2.78 (2.41-4.36)	2.79 (2.57-3.36)	2.91 (2.84-3.30)
Серумен PTH, pg/ml	137 (69-1301)	174 (84-414)	43.5 (34.1-56)
Остеопороза, %	60.2 %	66 %	0 %
Нефрокалкулоза, %	43.1 %	40 %	0 %

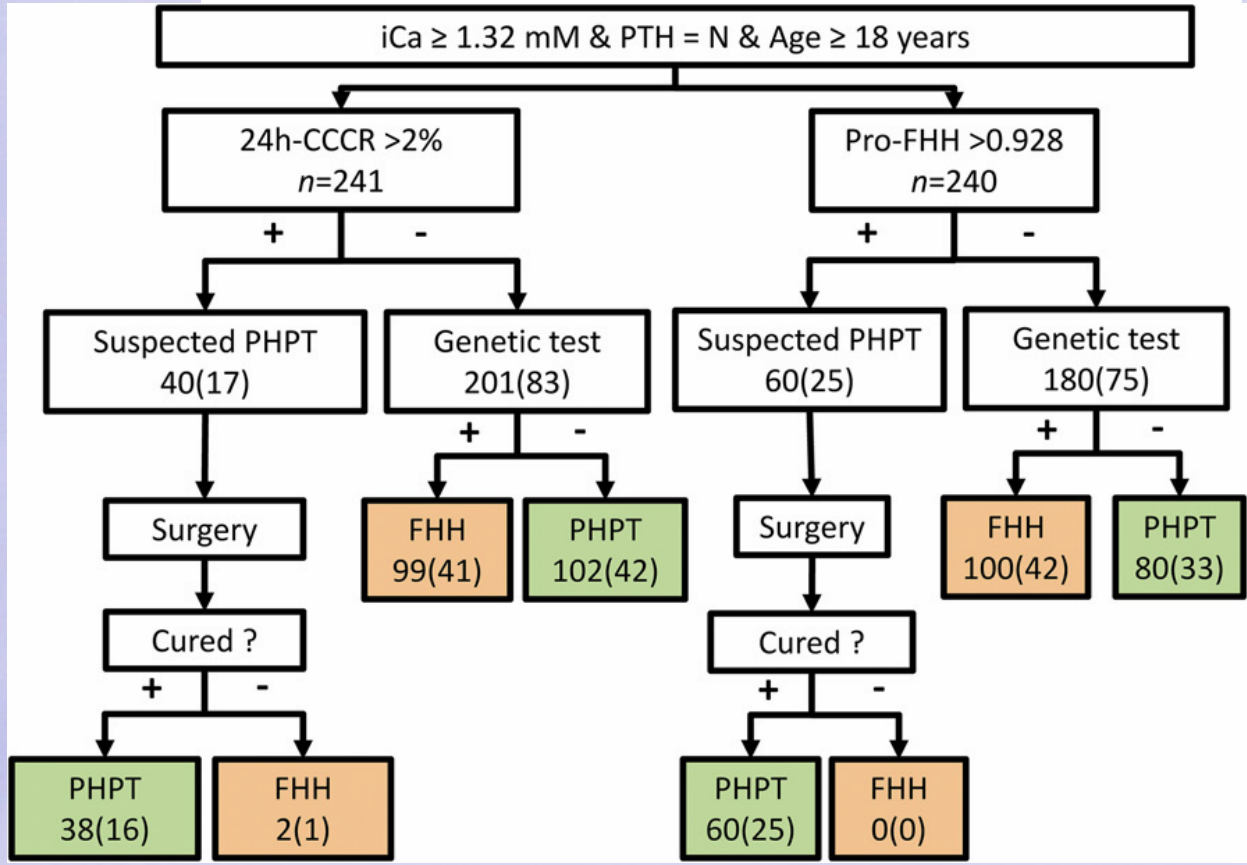
Wien Klin Wochenschhr 2009; 121: 236-245.

Фамилна доброкачествена хипокалциурична хиперкалциемия

- Хиперкалциемия от млада възраст
- Фамилност
- Ca/Cr в урина < 0.01
- Генетика (CaSR)

$$p = \frac{1}{1+e^{-23.19+11.17\times P_{Ca}-7.77\times \text{PTH ratio}-3.09\times \text{Ln(24h}-\text{CCCR)}-2.89\times \text{Ln(MBR ratio)}}}$$

J Clin.Endo.Metab, 2018, 103(7):2534–2542

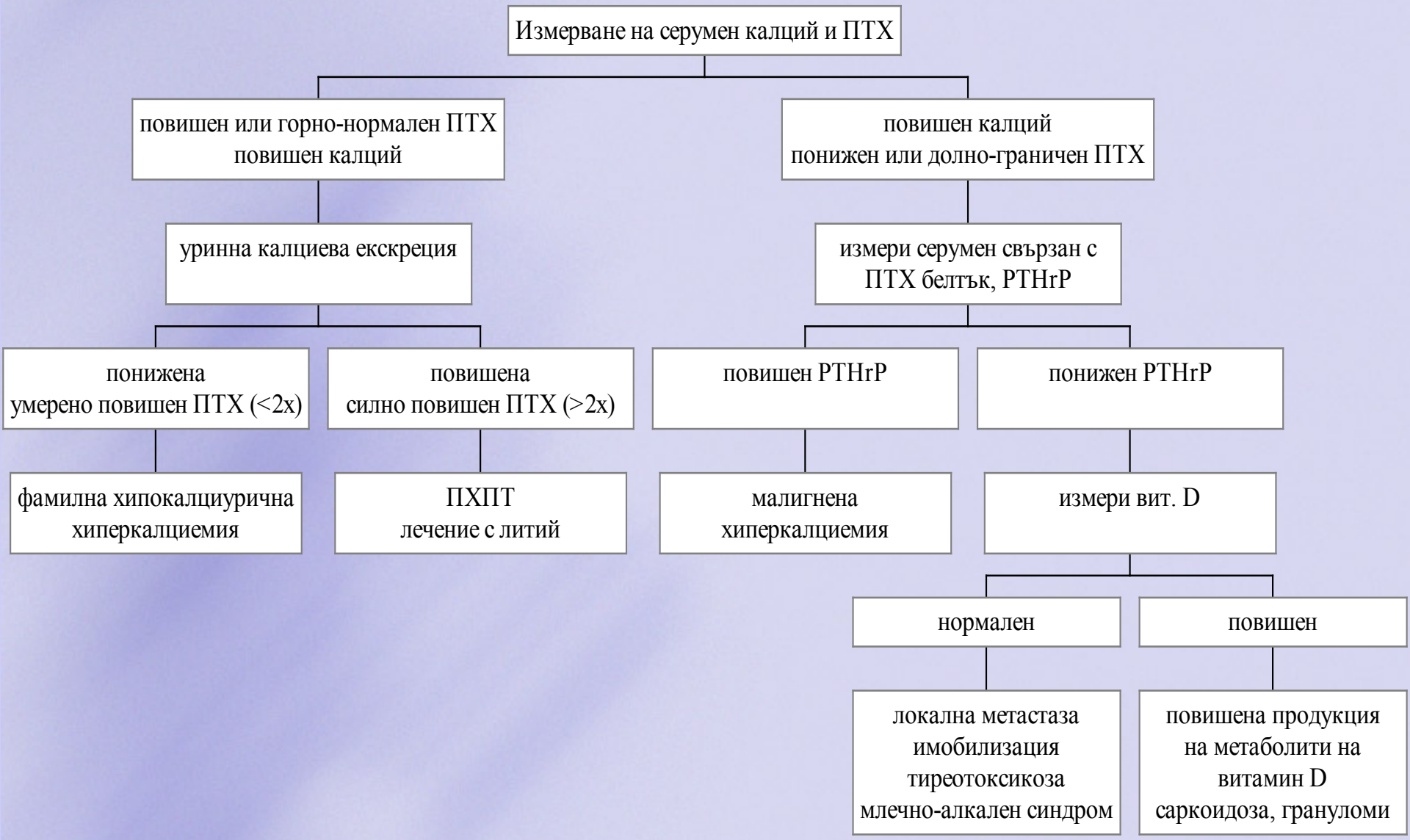

Вторични причини за ↑ ПТХ

- Недостатъчност на **витамин D** (по-добре > 30 ng/dl = 75 nmol/l)
- Нисък хранителен прием на **Ca с храната** (< 620 mg) – у нас средно 500 mg
- **Малабсорбция** (целиакия и други)
- ХБН 3 ст. – **eGFR < 60** ml/min.
- ↓ **Mg^{2+}**
- **Лекарства** (бифосфонати, **деносумаб** – до 3 мес. след инжекцията)
- **Ренална хиперкалциурия** (↑натриурия, чай, кафе, фурантрил, генетични дефекти: paracellin 1, TRV5 и други)
- **Псевдохипопаратиреоидизъм** (↓ Ca)
- **Редки причини**: болест на Paget, тежък хипотиреоидизъм

J.-C.Souberbielle et al. Annales d'Endocrinologie 76(2015)134–141.

Алгоритъм за диференциална диагноза на хиперкалциемиите

Хипокалциемии

Общи данни

- Хипокалциемията е състояние, при което йонизираният калций в серума е под нормата (< 1.0 – 1.1 mmol/l) или албумин-коригираният общ серумен калций е < 2.1 mmol/l.

Етиология на хипокалциемиите

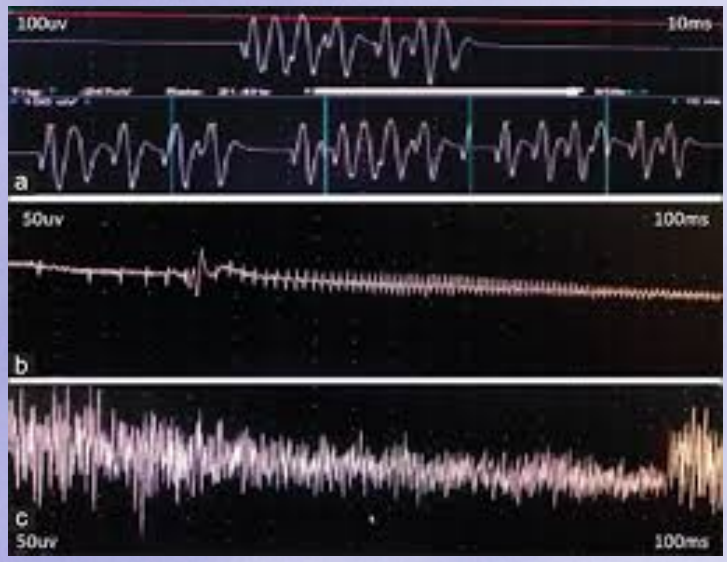
- *Липса на биологично активен витамин D* (дефицит на витамин D, 1α-хидроксилазна недостатъчност, ХБН)
- *Липса на ПТХ - хипопаратиреоидизъм* (хирургичен, автоимунен, неонатален, фамилен, активираща мутация на калций-чувствителния рецептор)
- *Нечувствителност към действието на ПТХ или витамин D* – псевдохипопаратиреоидизъм, витамин D резистентен рахит, лечение с бифосфонати (блокират действието на ПТХ върху костта)
- *Остро настъпило отлагане на калций в тъканите* – хиперфосфатемия (при crush-синдром, туморен разпад), остър панкреатит, преливане на цитратна кръв (хелатор), ексцесивна минерализация на костта (остеобластни метастази, начален ефект на заместителното лечение с витамин D, „жадни кости“ след отстраняване на паратиреоиден аденом).

Клинична картина

По системи	Симптоматика
ЦНС	Депресия, раздразнителност, обърканост, гърчове, психози, уморяемост, тревожност, деменция или понижена концентрация, екстрапирамидни симптоми (при калцификати в мозъка)
Невро-мускулни	Изтръпване, мравучкане (парестезии), основно в крайниците Спазми, крампи, мускулна слабост, ларингоспазъм или бронхоспазъм
Сърдечно-съдови	Тахи- или брадикардия, ритъмни нарушения, застойна сърдечна недостатъчност
Стомашно-чревни	Коремни болки, дисфагия, жлъчни колики
Бъбречни	Евентуално кризи (калкулоза) или бъбречна недостатъчност
Белодробни	Задух, стягане в гърлото, свиркане на гърдите (стридор)
Ектодермални (кожа, коса, нокти)	Суха кожа, чупливи нокти, алопеция, хипоплазия на зъбния емайл, къси корени на премоларите, забавено поникване на зъбите, кариеси, ектопична екзема, псориазис, импетиго
Очни	Субкспсуларна катаракта, едем на папилата

Клинична картина

- **Водещата симптоматика при остра или бързо влошаваща се хипокалциемия е повишената нервно-мускулна възбудимост**. Готовността за тетания се доказва при **клиничен преглед** от наличието на положителни **симптоми на Хвостек и Трусо** (Trousseau):

DD на гърчовете

- DD на тетанията и гърчовете. В *практиката обаче хипокалциемия се търси най-често при болни с тревожна напрегнатост, повишена възбудимост, чувство за мравучкане и потрепване на мускулни групи*.
- *Нормокалциемичните тетании* - хипомагнезиемия (напр. при алкохолици или лица с тежка малабсорбция), на хиперкалиемия, хипонатриемия, алкалоза
- *Тетаноидни мускулни гърчове* се наблюдават при хипогликемии, мозъчни тумори, тежка мускулна преумора, инфекциозни заболявания и някои отравяния

Хипокалциемия
Измери фосфати
↑ фосфати
Измери серумен креатинин
↓ фосфати
Измери калциурия или 25(OH) вит. D
↑ креатинин или гломерулна филтрация
нормален креатинин или филтрация
Измери ПТХ
Дефицит на витамин D, малабсорбция
Бъбречна недостатъчност
↓ ПТХ
Хипопаратиреоидизъм
↑ПТХ
Псевдохипопаратиреоидизъм

Лечение на острата хипокалциемията

- Вливане на ***калциеви соли*.** 1 mmol калций се равнява на 40 mg. 1 g елементарен калций повишава серумните му нива с 0,5-1,0 mmol/l, например в 100 ml 10%-ен разтвор на калциев глюконат (10 амп. от 10 ml 10% Calcium gluconas).

ХипоПТ – общи данни

- *Хипопаратиреоидизмът* (хипоПТ) обединява всички състояния, резултат от понижена секреция на паращитовиден хормон, които се характеризират с хипокалциемия и евентуално с хиперфосфатемия.
- Ключовите критерии са ниското ниво на серумния калций в съчетание с неадекватно ниски нива на ПТХ.
- Хроничен следоперативен хипопаратиреоидизъм е налице при задържане на хипокалциемията след шестия месец от операция на щитовидната жлеза или ПЩЖ.
- С термина *псевдохипопаратиреоидизъм* се описва липсата на чувствителност на прицелните за биологично активния ПТХ тъкани.

Причини за хипопаратиреоидизъм

Водеща причина	Клинични форми
Агенезия на ПЩЖ	Изолирана или част от синдроми на развитието, напр. на DiGeorge
Разрушаване на ПЩЖ	Хирургични намеси в областта на шията Лъчелечение в областта на шията Инфилтрация от метастази или системни болести (хемохроматоза, амилоидоза, таласемия, болест на Уилсън)
Автоимунна	Изолиран автоимунен хипоПТ Част от автоимунния полигландуларен синдром (APS) тип 1
Понижена функция на ПЩЖ	Дефекти на гена за ПТХ Хипомагнезиемия Неонатална хипокалциемия (заради майчина хиперкалциемия) Болест на «жадните кости» (след паратиреоидектомия) Мутации на калций-чувствителния рецептор, CaSR

Специфични форми на хипоПТ

- **Постоперативен хипоПТ**
- 20-40% честота на преходен хипоПТ и съответно 0-3% - на траен хипоПТ след резекция на ЩЖ
- *Дефицитът на витамин D* увеличава шанса за хипоПТ.
- **„Синдром на жадните кости“**

Придружаващи заболявания, с по-висока честота при хипоПТ

Орган / система	Придружаващи хипоПТ заболявания
Бъбреци	Бъбречно-каменна болест, нефрокалциноза и понижена eGFR
Имунна система	Инфекции
Нервно-псхихични	Психични болести, депресия, гърчове, влошено качество на живот
Мускуло-скелетна	Мускулна ригидност, болки; счупване на хумеруса
Сърдечно-съдова	Исхемична болест
ЦНС	Вътремозъчни калцификати
Око	Катаракта

Диагноза

- Основава се на съчетанието на хипокалциемия с ниво на коригиран общ серумен калций под 2.0 mmol/l или йонизиран калций под 1.0 mmol/l и серумен ПТХ под 15 pg/ml при най-малко две изследвания през поне двуседмичен интервал.
- Условие за правилна оценка на съотношението калций/ПТХ е наличието на нормално серумно ниво на магнезия. *Хипомагнезиемията* индуцира «функционален хипоПТ» и следва да се коригира ПРЕДИ изследването на серумните калций и интактен ПТХ.
- При изследване на калциево-фосфорната екскреция с урината типичната констелация включва хипокалциурия до хиперкалциурия, хипофосфатурия, намален клирънс и повишена тубулна реабсорбция на фосфатите

DD на хипокалциемията

- *Тежък хранителен дефицит на калций и витамин D*.
- *Малабсорбционни синдроми* – например след бариатрична хирургия, резекции на стомах или черва), глутенова непоносимост болест на Крон и други.
- *Смутен метаболизъм или резистентност към действието на витамин D* – най-честият пример е бъбречната недостатъчност.
- *Ренална хиперкалциурия* .
- *Синдром на жадните кости* – основно след операция по повод на паратиреоиден аденом.
- *Антирезорбтивно лечение за остеопороза* – главно след приложение на Золедронова киселина и Деносумаб.

DD на хипокалциемията

- *Мобилизация на калция при особени ситуации* – остър панкреатит (калцият се свързва с мастната некроза; диагнозата се пропуска трудно – силна болка!), преливане на цитратна кръв, инфузия на гадолиний и други.
- *ПсевдохипоПТ* – много рядък. Основната разлика са високите нива на ПТХ (за разлика от истинския хипоПТ).
- *Други редки заболявания*: разстройства във фосфатния метаболизъм, неонатална хипокалциемия, хипокалциемия при критични състояния.

Лечение на хипоПТ - цели

- *Целта на лечението е премахване на симптомите, дължащи се на хипокалциемията, профилактика на усложненията (например тетания, хиперкалциурия) и подобряване качеството на живот*. Допълнително се цели *избягване на хиперкалциемия или хиперкалциурия, както и отлагане на калциеви соли извън скелета*.
- **Биохимичната цел на лечението е албумин-коригираният серумен калций да се поддържа в нисконормални граници (2.1 – 2.3 mmol/l; йонизиран Ca 1.05 – 1.15 mmol/l), фосфатите – в норма; калциево-фосфорното произведение да бъде под 4.4 $mmol^2/l^2$ (< 55 mg^2/dl^2) и да няма хиперкалциурия**

Лечение на хипоПТ - показания

- Абсолютно показани за лечение са пациентите със **симптоматична хипокалциемия и/или албумин-коригиран серумен калций < 2.0 mmol/l (йонизиран Ca < 1.0 mmol/l)**.
- Относително показани са **безсимптомните** пациенти с хроничен хипоПТ, но с **албумин-коригиран серумен калций между 2.0 mmol/l и долната граница на нормата (у нас обичайно 2.12 mmol/l)**

Лечение на хипоПТ - калций

- ***Калциеви препарати***
- Предлагат се за прием през устата в дневна доза от 800 до 2000 mg
- табл. Ideos® (могат да се дъвчат или разтварят във вода; 1 табл. = 500 mg Ca^{+}), Sandostatin Calcium forte® (разтворими във вода, 1 табл. = 1000 mg Ca^{+}), Osteovital forte® (табл. по 1000 mg, както и ефервесцентни) и много други

Лечение на хипоПТ – вит. D

Метаболит	Плазмен полуживот (часа)	Начало на действие (дни)	Край на действие (дни)	Дневна доза	Обичайно разпределение
Calcitriol	3 - 6	1 - 2	2 - 3	0.25 – 3.0 mcg	0.25 – 1.0 mcg 1-2 пъти дневно
Alfacalcidol	3	1 - 2	5 - 7	0.5 – 4.0 mcg	0.5 – 2.0 mcg 1-2 пъти дневно
Dihydrotachy-sterol	19 - 25	4 - 7	7 - 21	0.3 – 1.0 mg	Дневната доза наведнъж
Cholecalciferol Ergocalciferol	19 - 48	10 - 14	14 - 75	25 000 – 200 000 IU	Дневната доза наведнъж

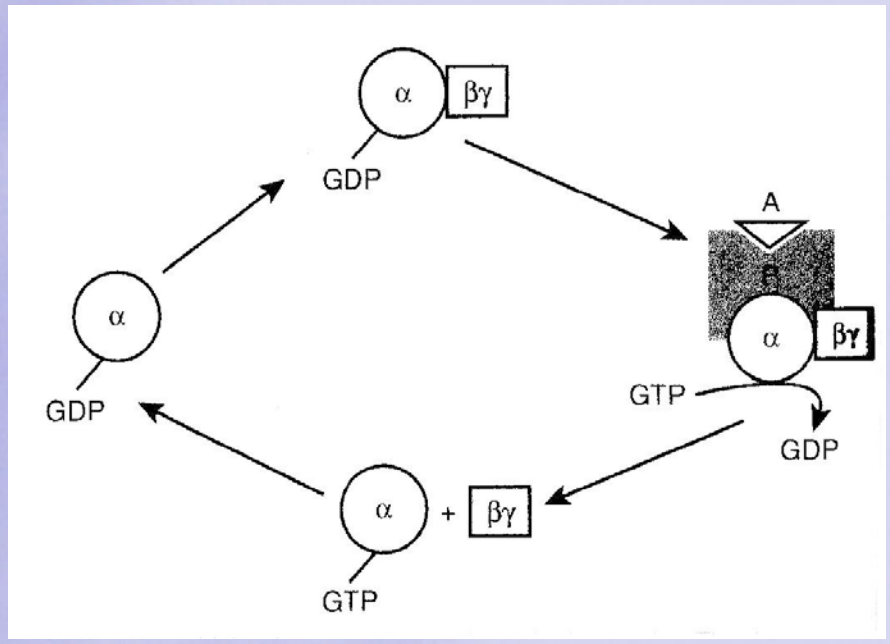
Лечение на хипоПТ – други

- ***Рекомбинантен човешки ПТХ***
- **Ограничаване приема на готварска сол**
- **Тиазиден диуретик**, например Hydrochlorothiazide в доза 25-100 mg дневно; **Amiloride** (табл. 5 mg)
- **Магнезиеви препарати**
- **Ограничаване на фосфатите** в храната

Състояния и медикаменти, които променят калциевата хомеостаза

Състояние / медикамент	Механизъм	Последствия при хипоПТ	Мерки
Бримкови диуретици	↑ уринна екскреция на Ca	Нефролитиаза, - калциноза, хипокалциемия	Спиране / Избягване
Тиазидни диуретици	↓ уринна екскреция на Ca	Хиперкалциемия	Ползват се в внимание !
Системни глюко-кортикоиди	↑ уринна екскреция и ↓ чревна абсорбция на Ca	Хипокалциемия	Избягване / внимание !
Антирезорбтивни средства	↓ костен обмен	Хипокалциемия	Внимание ! (особено Prolia®)
Инхибитори на протонната помпа	↓ йонизиране на Ca; ↓ чревна абсорбция на Mg	Хипокалциемия Хипомагнезиемия	Избягване / заместване с магнезий
Химиотерапия (cisplatin,5-fluoroura-cil)	Хипомагнезиемия	Хипокалциемия Хипомагнезиемия	Заместване с магнезий
Диария / ентерити	↓ чревна абсорбция на Ca и витамин D	Хипокалциемия	Контрол / промяна в дозировката
Имобилизация	↑ костна резорбциия	Хиперкалциемия	Контрол / промяна в дозировката

ПсевдохипоПТ – болест на рецептора (G-свързан протеин)

ПсевдохипоПТ – болест на рецептора

	Тип 1A	Тип 1B	Тип 1C	Тип 2	Псевдо-псевдохипоПТ
Олбрайтова дистрофия	+	-	+	-	+
sCa+	↓	↓	↓	↓	нормален
sPO4	↑	↑	↑	↑	нормален
iPTH	↑	↑	↑	↑	нормален
След i.v.PTH Уринен цАМФ Уринни PO_4	 ↓ ↓	 ↓ ↓	 ↓ ↓	 ↑ ↓	 ↑ ↑
Gsα активност	↓	нормална	нормална	нормална	↓
Унаследяване	Авт.-дом.	Авт.-дом.	Авт.-дом.	спорадично	Авт.-дом.
Дефект	Ген GNAS1	Ген GNAS1 ?	Аденилат-циклаза ?	Каскада след цАМФ	Ген GNAS1

Благодаря за вниманието!